

ازدواج سیاسی خویشاوندی شهزاده تیموری با شهزاده خانم مغلستان

شادروان استاد احمد علی کهزاد فرستنده: بنیاد فرهنگی کهزاد

در سفر چین که در ین تازگی ها دست داد، موقع یافتن تا نسبت به کشور پهنور آسیائی که در شمالشرق افغانستان افتاده و مملکت خویش و تعلقات آنها در ادوار مختلف مطالعاتی بعمل آورم.

در یک مرحله مشخص تاریخ افغانستان و چین که معاصر به دوره رونیسانس اروپا می باشد و به قرن های 15، 16 و 17 مصادف است، در ین دو سرزمین دو دودمان بزرگ و مشهور سلطنت داشتند. بعبارت دیگر در خراسان «تیموریان» و در چین «مینگ ها» به سلطنت رسیده و میان این دو خاندان بزرگ و دو سلطنت مقتدر روابط تجارتی و بازرگانی تا حد زیاد توسعه یافته بود.

تیموریان که معروفترین پادشاهان ایشان شاهرخ میرزا و سلطان حسین میرزا و معروفترین ملکه های آنها گوهر شاد بیگم بود و بنیانگذار کاخ تمدن تیموری بشمار میروند، هر کدام به بزرگی خویش و عظمت دولت و سلطنت خویش مستشعر بودند. یکی از نشانه های بزرگ و جلال این عصر آن بود که حین وفات تیمور فوراً از طرف «یونگ لو» پادشاه مقتدر ختای پیام تسلیت ذریعه ایلچیان چینی به هرات فرستاده شد.

شبهه ئی نیست که پادشاهان «مینگ» به اساس عنعنات قدیمی ختای، خویش را «پسر آسمان» یا «غفور» میخواندند و بر خود «دای مینگ» یا مینگ های بزرگ لقب داده بودند. تیموریان هرات در مقابل این خاندان سلطنتی چین خویش را بلند پایه و عالیمقام دانسته و خویش را همپایه پادشاهان ختای میخواندند و در نفس واقعه هم اگر نگریسته شود در طی قرن های 15 و 16 در یک ساحه بزرگ آسیائی که در دو طرف دامنه های پامیر انبساط داشت، این دو دودمان سلطنتی مقام والا و برارنده ئی داشتند.

تیموریان هرات، مخصوصاً شاهرخ میرزا و ملکه ادب پرور و بزرگ او گوهر شاد بیگم که در استحکام روابط بازرگانی با چین عصر مینگ صرف مساعی داشتند، کوشش می نمودند که با تحکیم روابط دوستانه با سایر خان ها و خان زادگان آسیائی بر مقام و پرستیژ خویش بیافزایند و موقعیت خویش را بیشتر در

مقابل منگ ها تقویت بخشند. بدین اساس شاه و ملکه هرات در صدد برآمدند تا با خان مغلستان خویشی کنند و برای پسر خود میرزا «جوگی» دختر خان مغلستان را که «مهرنگار» نام داشت، خواستگاری نمایند.

پادشاه مغلستان در ین زمان «محمد خان» نام داشت و به هرات نزد شاهرخ میرزا هیئت نمایندگی فرستاده، اظهار انقیاد میکرد. وقتی که موضوع خواستگاری دختر او برای شهزاده تیموری بمیان آمد، بکمال خوشی و محبت از ین وصلت نیکو استقبال کرد و به کمال افتخار حاضر شد که مهد علیا مهرنگار دختر خود را به همسری محمد جوگی پسر شاهرخ و ملکه گوهرشاد بیگم بدهد.

موضوع وصلت شهزاده تیموری و شهزاده خانم مغلی در هرات سر و صدای عجیبی بلند کرده و همگان از صغیر و کبیر خوش و شادمان شدند.

مهد علیا گوهر شاد بیگم ملکه فاضل هرات خود شخصاً در گرفتن مقدمات عروسی سهم گرفته و امر داد که «باغ زاغان» را که از زیباترین باغ های هرات بود به بهترین وضعی آراسته و پیراسته کنند و خرگاه و سایه بان های بزرگ برافرازند. چنانچه فوری در میان میدان های سبز خرگاه های بزرگ و بلندی افراشتند و محل و جایگاه دسته های خواتین را معین کردند.

مولینا عبدالرزاق سمرقند در اثر نفیس خویش «مطلع السعدین» در ین باره صفحه دلچسپی دارد و میگوید: «مهد علیا گوهر شاد و آغا طوی های پادشاهانه ترتیب نمود و فرمود که در باغ زاغان مجلسی نمودار روضه رضوان به گلرخان ختن و چین آرایش و تزئین یافت و خرگاه ها و سایه بانها سر به سپهر افراشته در میان النگ خرگاهی بزرگ فلک پیکر گردون منظر و شاد روان کیوان محل بفروش و اوانی خسروانی اراستند و محل و مقام هر یک از خواتین مغول معین گشت. شاهزادگان و امرا و ارکان دولت و ایلچیان اطراف مملکت را ساوری (جایزه و انعام) مقرر شده یساولان (سوارکاران) بر اسپان خاص نشستند و به تریا ساق (آماده و تیار) راست کردند و در خوبترین طالعی و بهترین ساعتی کواکب از برج شرف تافته و قمر در طربخانه ثور شرف یافته کار تزویج پرداختند و ماه منور را قرین آفتاب انور ساختند و جواهر و لاکی بر سر نیرین⁽¹⁾ (آفتاب) افشاندند و زهره دولت را پهلوی مشتری سعادت نشانند و سرو چمن خلافت و غنچه باغ خانیت را بآئین شرع نبوی و قوانین دین مصطفوی صلی الله علیه و اله و سلم دست به یکدیگر دادند:

نمودند بر تخت شاهی قران	دو اختر بر اوج سعادت نشان
دگر گوهر درج حسن و حمال	یکی مهر برج سپهر جلال

حسن جشن از نیکویان سرو قد گلنار خد و شاهدان ماه پیکر جوزا کمر بوستانی بود پر گل و نسرین و آسمانی نمود پر زهره و پروین. «

بدین ترتیب مراسم عروسی شاهزاده تیموری و شاهزاده خانم مغستانی بصورت بسیار مجلل و شاهانه در باغ زاغان هرات برگزار شد و فرستادگان محمد خان پادشاه مغستان که مرکب از جمعی از اعیان و خوانین آن سرزمین بود در آخر شوال سال 727 هجری در حالیکه هدایا و تحایف پادشاهانه به هر یک داده شده بود از هرات برآمده عازم مغستان شدند.

در نتیجه این ازدواج سیاسی بر قدرت پادشاه تیموری افزوده شد و نام و ابهت و جلال دربار هرات در چین و ماچین و ختا و ختن و مغستان پخش گردید. /30
ثور 1337/

(1) بعضی از کلمات درست خوانده نشد.